

Despre o complicitate necesară

Mijlociul care ucide

Să fim drepti: piesele românești se joacă în teatrele românești. Răceala intervenită între teatrele autohtone și dramaturgia autohtonă este de domeniul trecutului. Sunt jucați D.R. Popescu, Marin Sorescu, Iosif Naghiu, Fănuș Neagu, Mihai Ispirescu, Matei Vișniec, Teodor Mazilu. Și destui alții, mai mult sau mai puțin clasici, mai mult sau mai puțin contemporani, mai mult sau mai puțin valoroși. Numai că spectacolele cu piese băstinașe contemporane trec „ca nori lungi pe șesuri” și se pierd, cele mai multe, în uitare. Deși s-au jucat și în festivalurile naționale, și în festivalul de teatru românesc contemporan, la Timișoara (ba, chiar, aici s-a organizat unul, internațional, dedicat în întregime dramaturgiei lui Matei Vișniec). De ce? Pentru că, în general, piesele românești recente sunt montate fie de regizori începători, fie de actori cu vocație (sau veleități) de regizori, fie de unii (puțini) regizori cu experiență care fac însă treaba asta în treacăt, „printre altele”, fără tragere de inimă, ca pe un serviciu adus teatrului, dramaturgului sau ideii de dramaturgie națională. Nici unul dintre spectacolele recente cu piese contemporane ale autorilor autohtoni nu a produs vreun seism, n-a impus vreun dramaturg sau vreo lucrare dramatică. Sunt, în general, spectacole-concesie, așa cum erau înainte spectacolele-obligație. Nu avem nici un chef să le facem, dar, dacă teatrul insistă, dacă amicul dramaturg insistă, dacă actorul cutare nu prea are ce juca... Așa se nasc spectacole fără strălucire, fără emoție, la o temperatură artistică medie, cu o contribuție umană și materială modestă, cu ecouri care nu depășesc granița județului sau centrul orașului, făcute „ca să fie”, ca să apară în statistici și ca să moară, prematur, în anonim.

Regizorii poartă pe umeri dramaturgia

Premierele pieselor românești – dacă vor să impună un autor, un text și, uneori, un teatru – s-ar cuveni să poarte semnătura celor mai buni dintre regizori (Cătălina Buzoianu, Valeriu Moisescu, Silviu Purcărete, Ion Cojar, Horea Popescu, Mircea Cornișteanu, Dinu Cernescu, Alexandru Tocilescu, Nicolae Scarlat, Alexa Visarion, Mihai Măniuțiu, Alexandru Dabija, Dan Micu, Victor Ioan Frunză, Adrian Lupu, Alexandru Darie, Tompa Gábor sau/și Liviu Ciulei, David Esrig, Radu Penciulescu, Andrei Șerban, Alexandru Colpacci, Florin Fătuțescu etc., etc.), așa cum s-a întâmplat, nu o dată, în trecut, când piesele românești contemporane au fost aduse la lumină și impuse atenției de către regizori. Lucian Pintilie l-a lansat pe Teodor Mazilu în dramaturgie cu **Proștii sub clar de lună**, Liviu Ciulei a lansat **Passacaglia** lui Titus Popovici, Andrei

Șerban a pus **Iona** lui Sorescu pe orbită națională și mondială, Moni Ghelerter l-a făcut celebru pe Alexandru Mirodan, Cătălina Buzoianu a valorificat piesele Ecaterinei Oproiu și a transformat **Dimineața pierdută** a Gabrielei Adameșteanu într-un eveniment teatral, Mircea Cornișteanu a relansat **Acești îngeri triști** de D.R. Popescu, Silviu Purcărete a făcut să circule într-un spectacol memorabil **Piticul din grădina de vară** a aceluiași dramaturg, Horea Popescu a tulburat lumea teatrală cu **Domnișoara Nastasia** de G.M. Zamfirescu, lui Ion Cojar i se datorează în cea mai mare măsură repertoriul Ion Băieșu, așa cum lui Alexandru Tocilescu i se datorează repertoriul Tudor Popescu, remarcabilul spectacol cu **Ordinatorul** lui Paul Everac îi aparține lui Tudor Mărăscu, Dan Micu a făcut foarte mult pentru prezența scenică a dramaturgiei lui Horia Lovinescu și pentru aceea a dramaturgiei lui Mihai Ispirescu, iar Nicolae Scarlat a făcut enorm pentru a-l impune publicului românesc pe Matei Vișniec. (Eu însumi datorez cariera scenică sau telescenică a pieselor mele lui Mihai Dimiu, Valeriu Moisescu, Emil Mandric, George Teodorescu, Sandei Manu, lui Alexandru Colpacci, Mircea Cornișteanu, Nicolae Scarlat, Adrian Lupu, Ion Cojar, Victor Ioan Frunză, Mihai Lungeanu, Gheorghe Miletineanu, Ioan Ieremia, Bogdan Ulmu, Mircea Marin, Radu Boroianu, Dan Alecsandrescu, Silviu Jicman, Virgil Văță, Kincses Elemér, Ștefan Iordănescu, Cristian Pepino, Cristian Nacu, Ion Mânzatu, Dragoș Galgoțiu, Titi Acs și altor regizori, de calibre diferite, care mi-au scos piesele din rafturi și din sertare și le-au arătat spectatorilor.)

Decât mediocritate mai bine deloc

Nu poate fi concepută, cred, o campanie eficientă în favoarea dramaturgiei naționale fără o susținere regizorală de anvergură. Spectacolele cu piesele autorilor contemporani nu pot fi realizate cu sentimentul obligației de serviciu sau al zădărnicii. Decât să fie făcute de regizori blazați, dezabuzați, plictisiți sau improvizați, spre a îngropa în cenușii niște piese care ar fi putut avea o soartă mai bună, e preferabil să nu fie făcute deloc. Un spectacol montat în dorul lelii nu este în stare să distrugă o piesă de Shakespeare, autor prea mare și prea adânc înfipt în conștiința umanității ca să mai poată fi clintit din locul său. Dar un spectacol mediocru cu piesa unui debutant, oricât de talentat, poate amâna pentru mult timp întâlnirea acesteia cu publicul și intrarea scriitorului de piese în rândul autorilor de teatru.

În afara acestei complicități dintre scriitorii dramatici și regizori nu se va întâmpla nimic semnificativ. Degeaba se vor consuma kilograme de cerneală și vagoane de vorbe... ■